

İMAM ALİ NAKİ (A.S)'DAN NAKLEDİLEN HADİSLER

<"xml encoding="UTF-8?">

İMAM ALİ NAKİ (A.S)'DAN NAKLEDİLEN HADİSLER

bismillahirrahmanirrahim

imam Ali Naki a.s'dan Hikmet, Nasihat, Güzel Ahlak, Takva, Zühd Hakkında Nakledilen Hadisler
İmam Ali Naki (a.s)'ın Cebir Ve Tefviz(1) Ehlinin Reddi Ve Cebirle Tefvizin Arasında Yer Alan
Hadd-I Vasatın İsbatı Hakkındaki Mektubu

Bu Muhammed ibn-i Ali tarafından gönderilen bir mektuptur:

Allah'ın selam, rahmet ve bereketi sizlerin ve hidayet yoluna uyanların üzerine olsun.
Mektubunuz ulaştı, zikrettiğiniz şeyleri anladım; kader bahsine dalarak dininiz hakkında ihtilafa
düşmüşsünüz, bazılarıңыз cebre, bazılarıңыз ise tefvize inanmıştır. Bu mesele hakkında işiniz
tefrikaya,

birbirinizle ilişkiyi kesmeye ve düşmanlık etmeye kadar varmış. Nihayet bu meselenin izahı
hakkında benden görüş belirtmemi istemişsiniz; bunların hepsini anlamış bulunmaktayım.

Allah size rahmet etsin, şunu bilmelisiniz ki, biz nakledilen birçok rivayet ve hadislere baktık;
Allah'ı tanıyan ve İslam'ı kabul eden bütün fırkaların elinde mevcut olan hadis ve rivayetlerin iki
kısmıdan ibaret olduğunu gördük. Bu hadisler ya kabul edilmesi gereken haktır veya
reddedilmesi gereken batıl.

Bütün ümmet, aralarında hiç bir ihtilaf olmaksızın Kur'ân'ın hak olduğunda görüş birliğindedir.

Bütün fırkalar Kur'ân'ın hakkaniyeti ve doğruluğunu itiraf etmişlerdir. Resulullah sallâ'llâhu
aleyhi ve alih şöyle buyurmuştur: "Ümmetim dalalet üzere birleşmez." Böylece ümmetin,
üzerinde ittifak ettiği ve birbirleriyle ihtilaf etmedikleri her şeyin hak olduğunu bildirmiştir. Kur'ân

haktır, onun Allah tarafından indirildiği ve

doğruluğu hakkında ümmet arasında hiç bir ihtilaf yoktur. Öyleyse Kur'ân bir hadisi te'yid eder, ümmetten bir grup da onu inkâr etmeye kalkışır, Kur'ân'ın doğruluğunun herkesçe kabul edilmiş olması ilkesi hükmüyle, tereddütsüz onun doğruluğunu kabul ve ikrar etmeleri gerekir.

Bu durumda, onu inkâr etmekten vazgeçmezlerse,

(o zaman) dinden çıkmaya mahkum olurlar.

Kur'ân'ın tasdik ve te'yid ettiği ve doğruluğuna Kur'ân'dan şahid gösterebileceğimiz ilk hadis, Peygamber sallâ'llâhu aleyhi ve alih'den nakledilen, kitaba uygun olan ve hiçbir söz onunla çelişmeyen şu hadistir;

Resulullah sallâ'llâhu aleyhi ve alih buyurmuştur ki: "Ben sizin aranızda iki değerli şey bırakıyorum: Allah'ın kitabını ve yakınlarım olan Ehl-i Beyt'imi, bunlara sarıldığınız müddetçe sapıklığa düşmezsiniz ve bu ikisi havuzun (Kevser'in) kenarında bana ulaşıncaya kadar birbirinden ayrılmazlar."

Bu hadisin doğruluğuna delil olarak Kur'ân'da apaçık şahid bulunmaktadır. Mesela şu ayet gibi:

"Sizin veliniz, ancak Allah ve O'nun resulü, namaz kılan ve rüku halindeyken zekâtı veren mü'minlerdir. Kim Allah'ı, O'nun Resulünü ve (sözü edilen) mü'minleri veli edinirse, hiç şüphe yok,

galip gelecek olanlar, Allah'ın taraftarlarıdır."(2)

Ehl-i Sünnet alimleri konuyla ilgili olarak rivayet etmişlerdir ki, bu ayet Emir-ül Mü'minin Ali aleyhi's-selâm hakkında nazil olmuştur. Çünkü Hz. Ali aleyhi's-selâm rüku halinde yüzüğünü sadaka olarak vermiş,

Allah-u Teâla da mezkur ayeti nazil ederek onu övmüştür. Görüyoruz ki Resulullah sallâ'llâhu aleyhi ve alih de şöyle buyurmaktadır: "Ben kimin mevlası isem, Ali de onun mevlasıdır." Yine Hz. Ali'ye buyurmuştur ki: "Senin bana nisbet mevkin Harun'un Musa'ya mevkisi gibidir. Ancak benden sonra peygamber gelmeyecektir." Yine buyurmuştur ki: "Ali, benim borcumu ödeyen, vaadlerime vefa eden ve benden sonra size halifemdir."

Diğer hadislerin menşee ve kaynağı olan birinci hadis sahih ve müttefik-un aleyh'tir, onlardan hiç

kimse bu hadis hakkında ihtilaf etmemiştir; bu hadis, ayrıca Kur'ân'a da mutabıktır. Kur'ân ve diğer hadislerin bu hadisi te'yid ettiğine göre, ümmetin ister istemez bunu kabul edip ikrar etmesi gerekir.

Çünkü bu hadislerin Kur'ân'dan açık delilleri vardır; Kur'ân onlarla muvafıktır, onlar da Kur'ân'la.

Daha sonra Hz. Peygamber'den gelen bu hadislerin muhtevası, sadık olan imamlardan da gelmiş ve onları meşhur ve güvenilir bir grup nakletmişlerdir. Bundan dolayı bu hadislere her mü'min erkek ve kadının uyması gerekli ve farzdır; inat ehlinden başka hiç kimse buna karşı çıkmaz. Çünkü Ehl-i Beyt'in sözleri, Allah'ın sözlerine muttasıl (bağlı)dır. Örneğin, Allah-u Teâla Kur'ân'da şöyle buyuruyor:

"Gerçek şu ki, Allah ve Resul'ünü incitenler; Allah, onlara dünyada da ahirette de lanet etmiş ve onlar için aşağılatıcı bir azap hazırlamıştır."(3)

Bu ayetin benzerini Peygamber'in sözlerinde de görmekteyiz; buyurmuştur ki:

"Kim Ali'yi incitirse beni incitmiştir, kim beni incitirse Allah'ı incitmiştir, kim de Allah'ı incitirse, Allah'ın intikamına duçar olur."

Diğer bir hadiste de şöyle buyurmuştur:

"Kim Ali'yi severse beni sevmiştir, kim de beni severse Allah'ı sevmiştir."

Ben-i Velîâ kabilesi hakkında da şöyle buyurmuştur: "Allah ve resulünü seven, Allah ve resulünün de kendisini sevdiği kendi nefsim gibi olan birini onlara göndereceğim; Ey Ali kalk, onlara doğru hareket et."

Hayber savaşında da şöyle buyurmuştur:

"Yarın öyle bir kişiyi onlara göndereceğim ki, O, Allah'ı ve Resulünü sever; Allah ve Resulü de onu sever. O öyle bir kişidir ki, sürekli hamle eder, kaçmaz ve Allah onun eliyle fethi müyesser kılmadıkça geri dönmez."

Böylece Peygamber sallâ'llâhu aleyhi ve alih, onu (düşmanın üzerine) göndermeden önce zafer müjdesi verdi; bütün ashab acaba bu fazilet kime nasib olacak diye heyecanla bekliyordu.

Ertesi gün Resulullah sallâ'llâhu aleyhi ve alih, Ali aleyhi's-selâm'ı çağırıp (Yahudilerin cephesine) göndererek onu bu faziletle seçkin kıldı; ona "Kerrar, gayr-i ferrar"(4) lakabını verdi; ve "Allah ve Resul'ünü seven" birisi diye vasıflandırarak, Allah ve Resul'ünün de onu sevdiğini bildirdi.

Ben bu açıklamayı, sözkonusu mevzuyla ilgili bir delil ve cebir, tefviz ve bunların arasında yer alan hadd-ı vasat hakkında açıkla- yacağımız şeye bir te'yid olarak zikrettim. Yardım ve güç Allah'tandır ve bütün işlerimizde O'na tevekkül ediyoruz.

Biz konuya İmam Sadık aleyhi's-selâm'ın şu hadisiyle başlıyoruz; buyurmuştur ki: "Ne cebir doğrudur ve ne de tefviz; doğru olan bu ikisinin arasında yer alan hadd-ı vasattır. Bu ise şunlardan ibarettir: Bedenin sıhhati, yolun açık oluşu, yeterli zamanın olması ve azığın, mesela bineğin varlığı ve insanı işe yöneltten sebebin (saikin) var olması."

İşte İmam Sadık aleyhi's-selâm bütün faziletleri bu beş şeyde bir araya toplamıştır. Eğer, kulun bunların herhangi birinde noksanlığı olursa o noksanlıktan dolayı sorumluluk ondan kalkar. İmam Sadık aleyhi's-selâm insanların (cebir ve tefviz hakkında) arayıp öğrenmeleri gerekli olan şeylerin esasını açıklamış, Kur'ân bunu te'yid etmiş ve Peygamber salla'llâhu aleyhi ve alih'in apaçık sözleri de ona tanıklık etmiştir.

Çünkü, Peygambersalla'llâhu aleyhi ve alih ve Ehl-i Beyt'inin sözleri Kur'ân'ın sınırlarını aşmaz. Dolayısıyla eğer sahih hadisler nakledilir ve onların kanıtları Kur'an'dan araştırılır, Kur'ân'ın da onlarla muvafık ve onlara bir delil olduğu görülürse, onlara uymak farz olur.

Mektubun evvelinde zikrettiğimiz gibi, inat ehlerinden başka hiç bir kimse bunu aşıp geçmez. Biz de İmam Sadık aleyhi's-selâm'ın cebir ve tefviz arasında yer alan hadd-ı vasatı isbat edip, cebir ve tefviz akidesini reddetmekle ilgili olan bu sözü hakkında tahkik yaptığımız zaman, Kur'ân'ın bu sözün doğruluğuna tanıklık ettiğini ve onu tasdik ettiğini görüyoruz.

İmam Sadık aleyhi's-selâm'dan, onun te'yidinde diğer bir rivayet de naklolunmuştur. İmam Sadık aleyhi's-selâm'a: "Allah, kulları günah işlemeye mecbur mu kılmıştır?" diye sorulduğunda İmam Sadık aleyhi's-selâm: "Allah bundan daha adildir." cevabını verdiler. "Öyleyse, işleri onlara tefviz (havale) mi etmiştir?" denildiğinde de: "Allah bundan daha muktedir" buyurdular.

Diğer bir hadiste de şöyle buyurmuştur:

"İnsanlar kader hakkında üç kısımdır: Bazıları işlerin onlara havale edildiğini sanırlar; bunlar, Allah'ın kudretini zayıf sayıp helak olanlardır. Bazıları Allah'ın kulları günah işlemeye mecbur ettiğini ve onları güç yetiremedikleri halde bir şeye mükellef kıldığını zannederler; bunlar da,

Allah'ı hükmünde zalim bilip helak olanlardır. Bazıları da, Allah'ın, kulları güçleri kadar mükellef kıldığını ve güçlerinin haricinde olan bir şeyi onlardan istemediğini söylerler ve iyilik yaptıklarında Allah'a şükrederler, kötü iş yaptıklarında da Allah'tan mağfiret dilerler; işte bunlar olgunlaşmış müslüman-lardır.

Böylece İmam Sadık aleyhi's-selâm haber vermiş ki: "Kim cebir ve tefvize uyar ve bunlara inanırsa hakka aykırı hareket etmiştir."

Ben (bu beyanla), cebre inananın hataya düştüğünü, tefvizi kabul edenin de batıla duçar olduğunu izah ettim. Dolayısıyla hadd-i vasat bu ikisinin arasında yer almış oldu. İmam aleyhi's-selâm, daha sonra şöyle buyurmuştur:

Ben meseleyi, hakikati arayan kimsenin konuyu daha kolay kavrayabilmesi ve meselenin izahını kolayca araştırabilmesi için bu (üç çeşit) yolların her birine, Kur'ân'ın apaçık ayetlerinin doğruluğuna tanıklık ettiği ve akıllıların tasdik edeceği bazı örnekler veriyorum. Tefvîk ve ismet Allah'tandır.

İnananın hatadan kurtulamayacağı cebir akidesine gelince; bu inanç Allah-u Teâla'nın, kulları günah işlemeye mecbur kılıp, bununla birlikte onlara azap edeceğini sanan kimselerin inancıdır.

Kim böyle düşünürse, Allah'ı hükmünde zalim bilmiş olur ve O'nun şu sözünü tekzip ve reddetmiştir. Çünkü Allah-u Teâla buyuruyor ki:
"Rabbin hiç bir kimseye zulmetmez."(5)

Yine başka bir ayette cehennem ehline hitap olarak buyuruyor ki:
"Bu (azap) da, senin ellerinin önceden takdim ettiği (hazırladığı) şeydir. Hiç şüphe yok ki Allah, kulları için zulmedici değildir."(6)
Yine diğer bir ayette de şöyle buyurmaktadır:

"Şüphe yok ki Allah, insanlara hiçbir şeyle zulmetmez. Ancak insanların kendileri kendilerine zulmederler."(7)

Bu konu hakkında diğer birçok ayet de mevcuttur. Öyleyse kim günah işlemeye mecbur olduğunu sanırsa, günahını Allah'ın üze-rine atmıştır ve günahkârlara ceza vermediği için

Allah'a, zulüm isnad etmiştir; Allah'a zulüm isnad eden kimse ise, O'nun kitabını tekzip etmiştir ve Kur'ân'ı tekzip eden de ümmetin icmasıyla kâfirdir.

Cebir akidesinin misali şuna benzer ki; kendi nefesine ve dünya malından hiçbir şeye malik olmayan bir köleye sahip olan efendi, onun durumunu çok iyi bildiği halde para vermeksizin bir mal almak için onu pazara gönderir, köleye sahip olan efendinin kendisi de istediği malların sahiplerini razı ederek bedeli ödenmeden hiçbir kimsenin o malları almaya cüret edemeyeceğini bilir, öte yandan bu kölenin efendisi kendisini adil, insafli,

hekim ve zulüm etmeyen birisi olarak tanıttığı ve kölenin bir şeye malik olmadığını ve kendisinin de istediği şeyin bedelini ona vermediğini ve mal sahipinin de parasız ona bir şey vermeyeceğini bildiği halde köleye, alınması gereken malı alıp getirmezsene şöyle böyle yaparım diyerek tehdidde bulunur,

köle de eli boş pazara gidip efendisinin emrettiği şeyi temin etmek istediğinde mal sahibinin, para vermeden hiç bir şey vermeye hazır olmadığını görerek mecburen ümitsiz ve eli boş olarak efendisinin yanına geri döner ve efendisi de bu durumdan öfkelenir ona işkence yapar.

Acaba bu durumda efendisinin, kölesinin dünya malından hiç bir şeye sahip olmadığını ve ona alınması gereken malın parasını vermediğini bildiği için adalet ve hikmeti gereği onu cezalandırmaması gerekmez mi? Eğer onu cezalandırırsa haksız yere ona zulüm yapmış olmaz mı? Sözünü ettiği adalet, insaf ve hikmetini de batıl etmiş olmaz mı? Bu durumda eğer onu cezalandırmazsa, o zaman da kendisini yalanlamış olur; çünkü, ilk önce yalan yere onu cezalandıracağını söylemişti. Bunların her ikisi de adalet ve hikmetle bağdaşmaz.

Allah-u Teâla zalimlerin söylediği sözlerden daha yücedir.

Öyleyse; cebir veya cebri gerektiren akideye inanan, Allah'ı zalim bilmiş ve O'nu zulüm ve tecavüzle suçlamıştır. Çünkü böyle bir durumda Allah mecbur kıldığı kimselere azap etmiş olur.

Kim, Allah'ın kulları mecbur kıldığını (kendi iradeleri dışında işler yaptırdığını) sanırsa, Allah'a zulüm isnadında bulunmamak için mecburen, Allah, kullardan azabı kaldırmıştır demek zorunda kalacaktır. Kim de Allah'ın, günahkârları azaptan muâf kıldığını sanırsa Allah'ın vaadlerini tekzip etmiştir.

Çünkü Allah şöyle buyurmaktadır:

"Hayır, iş öyle değil; kim bir kötülük işler de günahı kendisini kuşatırsa (artık) onlar ateş ehlidirler, orada temelli kalıcıdırlar".(8)

"Gerçek şu ki, yetimlerin mallarını zulümle yiyenler, ancak ateş yerler, (o mallar, karınlarında ateştir adeta) ve onlar, alevli ateşe girecekler."(9)

"Şüphesiz ayetlerimize karşı küfre sapanları yakında ateşe sokacağız. Derileri yanıp döküldükçe, azabı tatmaları için onları başka derilerle değiştireceğiz. Şüphe yok ki Allah, güçlü ve üstün olandır, hüküm ve hikmet sahibidir."(10)

Bu konu hakkında başka birçok ayetler de mevcuttur. Her kim Allah'ın vaadlerini tekzip ederse,

Kur'ân'ın ayetini tekzip ettiği için kâfir olur. Bu adam, Allah'ın buyurduğu şu kimselerdendir;

"Yoksa siz kitabın bir bölümüne inanıp da bir bölümünü inkâr mı ediyorsunuz? Artık sizden böyle yapanların cezası, dünya hayatında aşağılanmak; kıyamet gününde de azabın en şiddetli olanına uğratılmaktır. Allah yapmakta olduklarınızdan gafil değildir."(11)

Ama bizim akidemiz şöyledir:

Allah-u Teâla kulları, onlara verdiği güçten dolayı kendi amel ve fiillerine göre cezalandırmakta ve aynı güçle de onlara emir ve nehiy de bulunmaktadır.

Kur'ân'da şöyle buyuruluyor:

"Kim bir iyilikle gelirse, kendisine bunun on katı vardır, kim de bir kötülükle gelirse, onun mislinden başkasıyla cezalandırılmaz ve onlar haksızlığa da uğratılmazlar."(12)

"O gün bir gündür ki herkes, yaptığı her hayrı hazır bir halde karşısında bulacak, işlediği kötülükle de kendisi arasında pek uzun bir mesafe olmasını arzulayacak. Allah, sizi kendisiyle sakındırır."(13)

"Bugün (kıyamet günü) her bir nefis, kendi kazandığıyla karşılık görür. Bugün zulüm yoktur."(14)
İşte bu apaçık kesin ayetler, cebir ve cebre inananları açık bir şekilde reddetmektedir. Kur'ân'da buna benzer çok ayetler vardır; ama konunun fazla uzamaması için onlardan, sadece bir bölümünü zikrettik. Tevfık Allah'tandır.

İmam Sadık aleyhi's-selâm'ın batıl bildiği ve ona inanan ve ona uyanları kusurlu gördüğü tefviz meslesi de şu kimsenin sözüdür ki:

"Allah-u Teâla, kendi emir ve nehyi ile işledikleri amelleri kullara devretmiş ve onları kendi iradesine bırakmıştır." Böyle bir sözün açıklanmasını ve üzerinde dikkatle durulmasını isteyen kimseler için, Hz. Peygamber'in Ehl-i Beytin'den olan hidayete ermiş imamların açıkladığı dakik bir nükte vardır:

Onlar bu konuda şöyle buyurmuşlardır: "Eğer Allah, gerçekten teklif işini halka bırakmış olsaydı o zaman Allah'ın, halkın seçtiği her şeye rıza göstermesi ve neticede Allah'ın mükâfatına layık olmaları ve yaptıkları hiç bir cinayetten dolayı cezalandırılmamaları gerekirdi."

Bu söz gerçekte şu iki anlamı içermektedir: Ya kullar Allah'a isyan edip kendi akide ve fikirlerini istesede istemesede zorla O'na kabul ettirmişlerdir; böyle bir iş Allah'ın kudretinin zaafı ve gevşekliğini gerektirir veya şu anlamı içerir ki: Allah-u Teâla'nın onları, istesinler veya istemesinler kendi emir ve nehiyelerine

itaat etmeleri için mecbur kılacak bir gücü yoktur, bu yüzden de emir ve yasaklarını ve bunların uygulanmasını onların kendi isteğine bırakmıştır; yani Allah, onları kendi iradesine itaat ettirmekten aciz olduğundan dolayı iman ve küfrü seçmekte onları yetki sahibi ve muhtar kılmıştır.

(1)- Bir işi birisine bırakmak; tefviz ehlinden maksat; Allah'ın, insanların işlerini kendilerine bıraktığına inanan ve tarihte Kaderiyye fırkası diye tanınan fırkadır. Cebriyye fırkası ise bunun aksine yaratıkların bütün işlerinde mecbur olduklarına inanan fırkadır.

(2) - Maide/55,56.

(3)- Ahzab/57. Peygamber'e eziyet etmek, Allah'a eziyet etmektir; Peygamber'in Ehl-i Beytine eziyet etmek de Peygamber'e eziyet etmektir.

(4)-Yani sürekli hamle eden ve düşmandan kaçmayan.

(5)- Kehf/49.

(6)- Hac/10.

(7)- Yunus/44.

(8)- Bakara/81.

(9)- Nisâ/10.

(10)- Nisâ/56.

(11)- Bakara/85.

(12)- En'âm/160.

(13)- Âl-i İmrân/30.

.(14)- Mü'min/17